

LÆGEMIDLER

Fyrreknaster eller (især) harpiksholdige fyrre-spåner blev sat på brændevin og drukket for kolik og »modersyge« (Jylland; 1). Ormemel fra gammelt fyrreved skulle drysses i brandsår (Fyn begyndelsen af 1800-t; 2). Te på knopperne drikkes mod skørbug og hoste (3), gigtlidelser bades med et fyrrenåleafkog (4).

Gæs med diarré fik et vandudtræk af de unge skud og kviste (1806) eller grenene hakket i bygskrå (1868; 5). Harpiksfede fyrrespåner kogt i vand eller med skråtobak i øl indgaves køer mod trommesyge (6).

LITTERATUR: (1) 488o 310; 328f 1,214; (2) 273 184; (3) 32 1856,64; (4) 107 1946; (5) 675 7,1806, 319; 83 322; (6) 83 166; 328f 1,248.

NAVNGIVNE TRÆER

Jomfru Krum eller *Krums Ende* i Blykobbe plantage v.f. Sandegård, Bornholm; skolebestyrerinde frk. Hanne Krum i Rønne plejede under spadsereture at hvile sig på stammen, der lå som en bæk hen ad jorden (1).

Lises Træ på Nyord enge, plantet o. 1900 af Lise Laurenzius Hansen (2).

Harpefyrren i Handewitt ved Flensborg, efter det misdannede træs form (3).

Slangefyrren i have ved Ladegård på Haderslev-engen (3).

LITTERATUR: (1) 93 9/5 1949; 148 10,117; (2) 107 1968; (3) 357 99,177,181 (1906).

OVERTRO

Et par gamle fyrre ved Mølholm n.f. Vejen SJylland var gårdens brandtræer og derfor fredet, skønt de stod meget ubelejligt; en ny ejer fældede dem, og kort efter brændte gården (1). De tre sagnomspundne oldtidsminder Varperne og »Knægten« (stenhob) ved Pedersker pyntes endnu (1944) St. Hans aften med fyr eller lærk, hvert andet år med gran eller birk (2).

To fyrrepinde lagt over kors hindrede heks i at betræde huset (3). Når alle træer står bladløse, skal djævelen herske, men fyrren er heldigvis altid grøn (4).

LITTERATUR: (1) 161 1930/5: 2688; (2) 91 1,243; (3) 488i 6,2,357; (4) 891b 2,303.

Gamle forvredne fyrretræer med langt gråt og ufrisert skæg (1). Fyrrestammerne på plænen er gyldentrøde og tavlede som slangehamme *Ellen Raae* (2).

LITTERATUR: (1) 64 10/1 1948; (2) 735d 112.

Lærk, *Larix*

EUROPÆISK LÆRK, *Larix decidua*, er let kendelig med sine knippeformede, friskgrønne blade, der falder af om efteråret, og de først smukt rosenrøde, siden lysebrune 2–3 cm lange kogler.

Lærk o. 1700ff, fra tysk og af ukendt oprindelse; *lærkegran* 1796–1806, *terpentintræ* 1818 (2).

Hjemmehørende i Mellemeuropas bjergegne, ført til Danmark o. 1765 af den tyske forstmand von Langen (s. 57), indsat på Bornholm fra 1803 (3); nu et hyppigt skov- og parktræ, som danner flere smukke plantager, bl.a. Tinghus plantage ved Mårum NSjælland med *Tinghuslærken*, der udpeges som Danmarks smukkeste træ (4).

JAPANSK LÆRK, *Larix leptolepis*, kom til landet 1889 og er resistent mod den »kræft«, som en lang årrække har hærget Europæisk Lærk.

SIBIRISK LÆRK, *Larix sibirica*, findes i enkelte parker og haver.

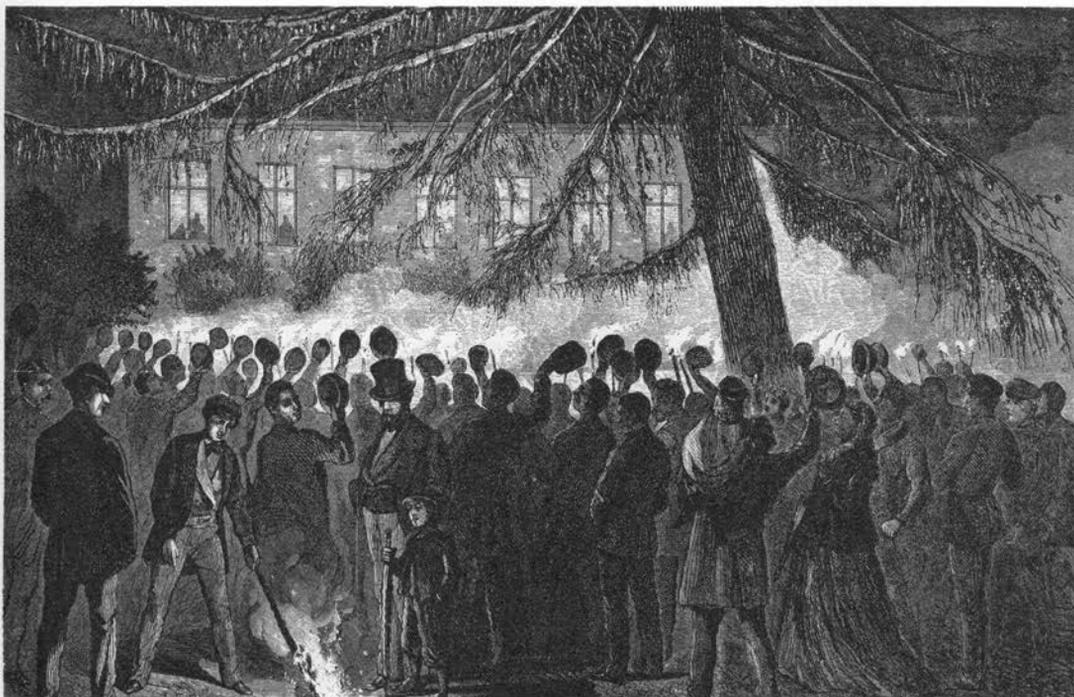
Indførte stave af lærk (eller muligvis rødgran) benyttet til drikkebægre er fundet i kulturlag i mange danske byer (4a). Det meget harpiksholdige, elastiske og holdbare ved skal være stærkere end eg og angribes sjældent af larver. Gode rette lærkestammer er derfor meget efterspurgt som gavtræ og anvendes til bl.a. moler, pilotering, skibsmaster, borde og spanter, dæksplaner, sveller, broer, hus- og staldtømmer, pumper, hegnspæle, ledningsmaster, vogne, møllevinger, landbrugsmaskiner, finér, møbler, paneler, tønder. Den danske produktion er ikke ret stor, det årlige forbrug ca. 25.000 m³ (5). – Lærkehække plantet 1886 findes på Vestre kirkegård i København.

LITTERATUR: (1) 333f 37; (2) 689 1,818f,820; (3) 950 123; 92 33,1950,91f; (4) 725 9/8 1959; 10 22/6 1964; (4a) 637 aug. 1973; (5) 25 13; 950 123.

En te af lærkekviste er drukket mod leddegigt, af lærk og hvidløg mod åreforkalkning (Fåborgegnen; 1). En klog mand gav dekokt af lærkenåle som urindrivende drik for eksem på benene (2).

Fik ung pige en stor buket lærkegrene, betød det, at givenern elskede hende meget højt (Heringegnen; 3).

LITTERATUR: (1) 107 1948; (2) 624b 71; (3) 107.

Lærken stod med lysgnistrende rubinkogler i det lyse løv. *I. P. Jacobsen* (Niels Lyhne, 1880) Lærketræerne lyser op med deres på én gang brunlige og grøngule, sennepsfarvede nålekoste *Knud Poulsen* (1). Grønne skud af lærk gnistrer som fyrværkerisole mellem vintermørke fyrrer *Tove Meyer* (2); det eneste nordiske nåletræ, man kan kalde ædelt træ *Martin A. Hansen* (3).

Gammelt lærketræ oplyst af studenternes fakler under deres hyldestog til brudeparret kronprins Frederik og kronprinsesse Lovisa den 9. september 1869. Træsnit af G. Broling i Illustreret Tidende 19-9-1869.

Nederst: Lærkegren med kogler. (SH).

LITTERATUR: (1) 730b 97; (2) 598c 16; (3) 333f 37.

